

Försvarsdepartementet

*Enheten för det militära försvaret
Savelli/Lindgren*

**Arbetsgrupp för framtagande av en
försvarsindustristrategi**

1 Behov och omfattning

1.1 Tidigare arbeten

Chefen för Försvarsdepartementet tillsatte den 4 september 2002 ett projekt för att ta fram en samlad materielförsörjningsstrategi, inklusive forskning och teknikutveckling. Projektet slutredovisades den 17 september 2004 i Regeringskansliets promemoria Fö 2004/1894/MIL.

Promemorian utgör i kondenserad form den inriktning för materielförsörjning inklusive forskning och teknikutveckling som anges i 2004 års försvarspolitiska inriktningsbeslut (prop. 2004/05:5, bet. 2004/05:FöU4, rskr 2004/05:143.)

Regeringen har därefter förtydligat och utvecklat inriktningen för materielförsörjningen bl.a. i budgetpropositionen för år 2006, skrivelsen till riksdagen med anledning av förslagen i Försvarsförvaltnings- och Försvarsstyrningsutredningarna samt i budgetpropositionen för år 2007.

Den utvecklade inriktningen har successivt omsatts i styrningen av berörda myndigheter vilka också inom sina respektive ansvarsområden tagit fram inriktande dokument. Här kan t.ex. nämnas Försvarsmakten och Försvarets materielverk som den 2 februari 2007 antog en gemensamt utvecklad materielförsörjningsstrategi. Försvarsmakten har även inlett ett arbete med att ta fram en strategi för forskning och utveckling.

Sammantaget har materielförsörjningen behandlats utifrån flera aspekter i olika fora och sammanhang. En sammanhållen nationell strategi och

inriktning för den i Sverige verksamma försvarsindustrins verksamhet och framtida förutsättningar har dock hittills inte tagits fram.

1.2 Nya förutsättningar och utmaningar

Materielförsörjningen skall styras av Försvarsmaktens operativa behov. Insatsförsvarets behov och den ökande ambitionen att delta i internationella operationer skall prioriteras. Ledtider och ekonomiska bindningar i materielförsörjningen bör minska.

Kraven på interoperabilitet och användbarhet ska genomsyra materielförsörjningen och ge materiel som fungerar i samverkan med andra och med en tekniknivå som är tillräcklig för att hantera de utmaningar våra förband möter. Materielen ska också vara utvecklingsbar för att kunna modifieras och uppgraderas i takt med nya ambitioner, utmaningar och möjligheter.

Processerna för materielförsörjning, forskning och utveckling måste vara ändamålsenliga, effektiva och flexibla för att fullt ut kunna bidra till den eftersträlvade operativa effekten. Förmågan att snabbt kunna svara upp mot nya behov som kan uppkomma under en pågående insats blir allt viktigare. Samtidigt behöver avvägningen mellan att tillfredsställa kortsiktiga behov av materiell tillförsel och behoven av kompetens och handlingsfrihet på längre sikt uppmärksammas.

Möjligheterna att tillgodose materiella behov genom att vidareutveckla befintlig materiel eller att utnyttja redan utvecklade systemlösningar samt redan existerande teknik på marknaden ska tas tillvara. Anskaffningar bör i första hand göras genom deltagande i samordnad internationell anskaffning och i andra hand på egen hand. Nyutveckling kan övervägas när sådan anskaffning inte är möjlig eller lämplig och bör då ske i samarbete med internationella samarbetsparter. Andelen materiel som anskaffas enligt det tidigare dominerande mönstret utifrån en egenutveckling kommer därför att minska. Detta utesluter inte att det finns områden som kan bli föremål för långsiktig samverkan mellan staten och försvarsindustrin.

Materielförsörjningens ändrade inriktning har redan och kommer även fortsatt att påverka den inhemska försvarsindustrins förutsättningar. Dit hör bl.a. Försvarsmaktens ställning som referenskund, möjligheterna att upprätthålla bredden i utvecklingsförmåga, fortsatt renodling och specialisering samt möjligheterna till bredare industriella åtaganden.

1.3 Inte bara militär materielförsörjning

Utöver de rent militära behoven finns det en rad andra behov som måste tillgodoses för att kunna möta dagens och framtidens hot mot samhällets säkerhet. För att hantera hot som ofta är komplexa och gränsöverskridande och kan beröra flera samhällssektorer krävs ett brett säkerhetsarbete. Idag genomförs såväl nationellt som internationellt satsningar inom samhällssäkerhetsområdet, manifesterat bl.a. i program för säkerhetsforskning. Dessa satsningar skapar också möjligheter att utnyttja forskning och teknikutveckling av militärt ursprung för civila tillämpningar och omvänt. Förutom att på detta sätt merutnyttja befintlig kompetens och teknologi kan olika myndigheter och aktörer också antas ha liknande behov av materiel och system för att hantera hoten mot samhällets säkerhet.

Den inhemska försvarsindustrin har, utöver en direkt betydelse för den militära materielförsörjningen genom tidigare, pågående och beställda leveranser till det svenska försvaret, även en bredare försvars- och säkerhets- och näringspolitisk betydelse. En försvarsindustristrategi bör därför omfatta dessa aspekter.

Exempelvis har försvarsindustrin betydelse för Sveriges försörjningssäkerhet och möjligheter att säkerställa tillgång till teknologi som bedöms behöva stå under nationell kontroll. Sveriges möjligheter att bli en attraktiv partner i samarbeten om försvarsteknologi och -materiel, som ett led i ett fördjupat försvars- och säkerhetspolitiskt bi- eller multilateralt samarbete, beror i hög grad på närvaron av en inhemsk kvalificerad försvarsindustri. Den inhemska försvarsindustrin påverkar även möjligheterna att skapa säkerhetspolitiskt anseende och inflytande.

Genom en hög andel forskning, utveckling och avancerad produktion bidrar försvarsindustrin till Sveriges ställning som högteknologisk industrination. Försvarsindustrins försäljningsframgångar utomlands genererar exportintäkter. Den kunskapsintensiva verksamheten erbjuder kvalificerade arbetstillfällen. Ur ett näringspolitiskt perspektiv bör även försvarsindustrins betydelse för det samlade nationella innovationssystemet beaktas.

För att möjliggöra en sådan politisk bredd i angreppssättet förefaller det som nödvändigt att en strategi tas fram inom Regeringskansliet, med deltagande av berörda departement och med stöd av berörda myndigheter.

2 Syfte och avgränsningar

Ett inriktningsdokument fokuserat på försvarsindustriella frågor behövs dels för att utifrån ett långsiktigt perspektiv underlätta nationella prioriteringar och vägval rörande utvecklingsatsningar, anskaffning och exportstöd, dels finns ett behov av att få till stånd en ensad och samstämmig svensk syn på

industrirelaterade frågor på europainivå avseende bl.a. utvecklingen mot en gemensam europeisk teknologisk och industriell bas.

En försvarsindustristrategi skall utformas utifrån både statens och industrins ingångsvärden och har ett antal såväl identifierande som stödjande syften.

Strategin syftar till att identifiera:

- statens mål och ambitioner med en inhemsk försvarsindustriell bas, inklusive framtida och långsiktiga strategiska områden med regeringen och försvarsindustrin i nära samverkan
- industrins behov och förutsättningar för att möjliggöra en industriell bas som motsvarar statens mål
- och efter identifiering analysera vilka variabler som påverkar och vilka åtgärder som behöver vidtas för att uppnå statens mål och skapa nödvändiga förutsättningar för industrin.

Strategin syftar till att stödja:

- statens intressen som köpare av produkter och tjänster till försvaret
- regeringens överväganden i frågor som rör relationerna mellan staten och dess leverantörer inom försvarsområdet
- regeringens överväganden i frågor som inte direkt rör affärsrelationerna mellan staten och dess leverantörer, men som likväl påverkar försvarsindustrins villkor och konkurrenskraft
- styrningen och inriktningen av forsknings- och utvecklingsåtgärder
- styrningen och inriktningen av bi- och multilateralt samarbete och exportstöd
- arbetet med att utforma inriktningar och ståndpunkter för det regelverk som berör försvarsmaterielmarknaden såväl nationellt som internationellt
- berörd industri med en tydligare bild av statens prioriteringar på längre sikt.

2.1 Avgränsningsfrågor

Tidigt i arbetet bör ett antal frågor om avgränsningar och definitioner klaras ut. En grundläggande avgränsning är att endast områden där staten kan utöva ett väsentligt inflytande tas upp i strategin.

Vad gäller frågan om vad som avses med försvarsindustri och vad som därmed blir föremål för strategin så skall arbetet inte avgränsas till att enbart avse traditionella leverantörer av försvarsmateriel. Strategin bör vidgas till att omfatta statsmakternas ambitioner och förmåga att skapa möjligheter för industri och teknologiutveckling som har beröring både i ett civilt och militärt sammanhang. Den bör således inkludera leverantörer av högteknologiska system och tjänster för t.ex. samhällssäkerhet och krisberedskap. Genomgående bör förutsättningarna för de mindre och

medelstora företag som är verksamma inom försvars- och säkerhetsområdet belysas.

3 Delar i en strategi

Innehållet i strategin skall ha en sådan omfattning att den inhemska försvarsindustrins betydelse och förutsättningar ges en bred och väl underbyggd belysning. De identifierande och stödjande syften som tidigare redovisats anger i grova drag de områden som strategin därvid bör beröra.

Det är många faktorer som påverkar försvarsindustrins förutsättningar och därför bör analyseras inom ramen för strategiarbetet:

- Fördelning av roller och ansvar i försörjningen av materiel
- Engagemang och ambitionsnivå i forskning och utveckling
- Utveckling av försvars- och säkerhetsmarknadens leverantörsstruktur
- Utveckling av försvars- och säkerhetsmarknadens efterfrågan
- Villkor och spelregler på marknaden för försvar och säkerhet
- Nationella villkor, regleringar och insatser (inkl. exportstöd)

Oavsett hur innehållet struktureras är det angeläget att strategin omfattar statens olika roller i förhållande till försvarsindustrin. Härmed avses statens roll som:

- köpare och användare
- investerare/finansiär
- lagstiftare
- främjare

4 Genomförande

För arbetets genomförande inrättas en interndepartemental arbetsgrupp under ledning av Försvarsdepartementet (enheten för det militära försvaret i samråd med övriga berörda enheter på departementet.) I arbetsgruppen skall ingå ledamöter från Utrikesdepartementet, Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Finansdepartementet. Arbetsgruppen skall med utgångspunkt i respektive departements ansvarsområde gemensamt ansvara för strategins framtagande, inklusive dialog med berörda myndigheter under respektive departement.

Till arbetsgruppen skall kopplas en referensgrupp under ledning av Försvarsdepartementet bestående av berörda myndigheter och industrirepresentanter. Referensgruppen skall fungera som ett forum för att ge myndigheterna och industrin möjlighet att följa och kommentera arbetsgruppens arbete. Vidare utgör referensgruppen det forum där arbetsgruppen dialogiserar och inhämtar nödvändigt underlag från industrin och de respektive departementens berörda myndigheter. Myndigheterna får

således i och med arbetsgruppens inrättande i uppdrag att förse densamma med erforderligt underlag.

Vid behov skall någon av myndigheterna som lyder under Forsvarsdepartementet kunna ställa en sekreterare till arbetsgruppens förfogande.

Arbetsgruppen skall utforma och redovisa resultatet av sitt arbete i form av en departementsskrivelse. Arbetsgruppen skall slutredovisa sitt arbete senast den 15 december 2007.